

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sžsk/156/2018
Identifikačné číslo spisu: 3017200477
Dátum vydania rozhodnutia: 26.02.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Judita Kokolevská
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:3017200477.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Judity Kokolevskej a členov senátu JUDr. Viery Nevedelovej a JUDr. Sone Langovej, v právnej veci žalobcu: V. F., nar.: XX.XX.XXXX, bytom B. XXX, XXX XX H., právne zastúpený advokátskou kanceláriou SHM PARTNERS s.r.o., so sídlom Svätoplukova 28, 821 08 Bratislava, IČO: 47 235 616, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8 - 10, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 45002-3/2017-BA z 24.10.2017, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne, č. k. 18Sa/23/2017-52 z 23. augusta 2018, takto

rozhodol:

I. Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trenčíne, č. k. 18Sa/23/2017-52 z 23. augusta 2018 mení tak, že rozhodnutie žalovanej č. 45002-3/2017-BA z 24.10.2017 ruší a vec jej vracia na ďalšie konanie.

II. Žalovaná je povinná nahradiť žalobcovi trovy konania na krajskom súde a trovy kasačného konania vo výške 100 %.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Trenčíne rozsudkom č. k. 18Sa/23/2017-52 z 23. augusta 2018 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal zrušenia rozhodnutia žalovanej č. 45002-3/2017-BA z 24.10.2017 (ďalej len „preskúmané rozhodnutie“). Preskúmaným rozhodnutím žalovaná v celom rozsahu zamietla odvolanie žalobcu a potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočky Považská Bystrica č. 700-0911196917-GC04/17 z 2. mája 2017 (ďalej len „prvostupňové rozhodnutie“). Prvostupňovým rozhodnutím pobočka Považská Bystrica predpísala žalobcovi za obdobie január 2004, marec 2005, december 2005, marec 2006, apríl 2006, máj 2006, jún 2006, júl 2006, august 2006, september 2006, október 2006, november 2006, december 2006, január 2007, február 2007 a marec 2007 penále v sume 1 215,21 € vypočítané z dlžnej sumy poistného na nemocenské poistenie, poistného na starobné poistenie a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie, poistného na invalidné poistenie, poistného do rezervného fondu sociálneho poistenia vo výške 0,05 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania odo dňa splatnosti poistného a príspevkov do dňa, keď bola dlžná suma poukázaná na účet žalovanej, zaplatená v hotovosti, do dňa predchádzajúceho postúpenia, resp. odpísania pohľadávky.

2. Krajský súd v odôvodnení rozsudku uviedol, že v prejednávacom prípade zostalo medzi účastníkmi konania sporným, či v dôsledku konkurzu a následného oddĺženia žalobcu sa predpísané penále za oneskorené platby poistného a príspevkov stali nevyožiteľnými, resp., či došlo k ich premlčaniu. S ohľadom sa ustálený skutkový stav bolo zistené, že žalobca potom, čo bol voči nemu ukončený konkurz po splnení konečného rozvrhu výťažku, bol rozhodnutím Okresného súdu Trenčín zverejneným v Obchodnom vestníku dňa 27.04.2017 oddĺžený. Stalo sa tak v čase, kedy penále za riadne a včasné nezaplatenie poistného a príspevkov za rozhodné obdobie nebolo ešte predpísané. Penále v súlade s judikatúrou NS SR vzniklo až momentom ich predpísania, teda 02.05.2017. Z tohto dôvodu pohľadávka na penále nemohla byť predmetom vysporiadania, či už v konkurze alebo v procese oddĺženia, nakoľko v tom čase právne neexistovala. Krajský súd preto dospel k záveru, že správne orgány postupovali v súlade s právnymi predpismi, keď žalobcovi vyrubili penále za omeškané platby poistného a príspevkov. Pohľadávka Sociálnej poisťovne na penále procesmi konkurzu a oddĺženia zostala nedotknutá a je naďalej vymáhateľná.

3. Krajský súd tiež zdôraznil, že konkurzné konanie a oddĺženie žalobcu sa riadilo znením zákona o konkurze a reštrukturalizácii účinnom do 28.02.2017, ktorý neustanovoval zánik vymožitelnosti pohľadávok, ktoré neboli riadne a včas prihlásené do konkurzu. Nemožno preto aplikovať tento zákon v znení účinnom od 01.03.2017 tak ako sa naň odvolával žalobca.

4. Pokiaľ ide o námietku premlčania, zo spisového materiálu bolo zistené, že žalobca predmetnú námietku po prvýkrát vzniesol až v správnej žalobe doručenej správnomu súdu. V konaní pred správnymi orgánmi žalobca námietku premlčania predpísaných penále neuplatnil, pričom správne orgány nemajú povinnosť na premlčanie prihliadať z úradnej povinnosti, jedine len na návrh povinnej osoby. Námietku premlčania tak krajský súd vyhodnotil ako nedôvodnú.

5. Proti uvedenému rozsudku krajského súdu podal kasačnú sťažnosť žalobca (sťažovateľ), v ktorej namietal porušenie práva na spravodlivý proces z dôvodu, že krajský súd sa riadne nevysporiadal s námietkami žalobcu a z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci, pretože krajský súd neaplikoval ust. § 166e ods. 4 zákona č. 7/2005 Z.z. v znení neskorších predpisov. V prvom rade sťažovateľ namietal, že pohľadávka žalovaného na poistnom a povinných príspevkoch vznikla podstatne skôr, ako v čase predpísania penále a žalovanej nič nebránilo predpísať penále za uvedené obdobie v období pred vyhlásením malého konkurzu, resp. povolením oddĺženia. Sťažovateľ ďalej poukázal na ust. § 166b ods. 1 písm. d) zákona č. 7/2005 Z.z., ktoré ako nevymáhateľné pohľadávky uvádza zmluvné pokuty a iné súkromnoprávne alebo verejnoprávne peňažné sankcie, kde povinnosť, ktorá zakladá právo uplatniť alebo uložiť takúto pokutu alebo sankciu, bola porušená pred rozhodujúcim dňom a uviedol, že krajský súd bol ex offo povinný prihliadnuť na nevymáhateľnú pohľadávku.

6. Sťažovateľ ďalej namietal, že krajský súd iba v krátkosti uviedol k námietke premlčania, že táto nebola uplatnená žalobcom v konaní pred žalovaným, a teda žalovaný na ňu nebol povinný prihliadať. Sťažovateľ tvrdil, že námietku premlčania vzniesol pri prvom úkone v konaní, a preto bol súd povinný sa ňou riadne zaoberať, skúmať jej dôvodnosť a v prípade zistenia nedôvodnosti svoj záver riadne odôvodniť resp. zohľadniť jej dôvodnosť pri rozhodovaní o veci samej. Žiadal rozsudok krajského súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie, resp. zmeniť tak, že zruší preskúmané rozhodnutie spolu s prvostupňovým rozhodnutím a vec vráti žalovanej na ďalšie konanie.

7. Ku kasačnej sťažnosti sa vyjadrila žalovaná, ktorá zotrvala na názore, že penále za sporné obdobie bolo predpísané žalobcovi v súlade so zákonom. Opätovne uviedla, že pohľadávka na penále vzniká až predpísaním formou rozhodnutia, pričom táto otázka už bola judikatúrou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vyriešená. K námietke premlčania žalovaná uviedla, že premlčaním právo oprávneného nezaniká, len sa oslabuje. Na premlčanie sa neprihliada z úradnej povinnosti. Žalobca do právoplatného skončenia konania pred správnym orgánom vo veci predpísania penále námietku premlčania nevzniesol. Vo vzťahu k námietke nevymáhateľnosti pohľadávky žalovaná uviedla, že pri oddĺžení žalobcu postupoval Okresný súd Trenčín v zmysle príslušných ustanovení zákona č. 7/2005 Z.z. v znení účinnom do 28.02.2017, pričom citovaný zákon s účinnosťou do 28.02.2017 zreteľne neustanovoval

zánik vymožitelnosti tých pohľadávok, ktoré neboli v konkurze riadne a včas uplatnené prihláškou. Až ustanovenie § 206f ods. 3 zákona č. 7/2005 Z.z. účinného od 01.03.2017 vyslovene hovorí o nemožnosti vymáhať pohľadávky, ktoré zostali po zrušení konkurzu neuspokojené a ktoré neboli uspokojené ani počas skúšobného obdobia bez ohľadu na to, či boli alebo neboli prihlásené. Žalovaná však zastáva názor, že nevymáhateľnosť sa vzťahuje iba na pohľadávky, ktoré vznikli pred vyhlásením konkurzu, pričom pohľadávka na penále v čase začatia konkurzného konania ešte neexistovala, a preto sa na ňu vzťahuje bežný režim. Žiadala kasačnú sťažnosť ako nedôvodnú zamietnuť.

8. K vyjadreniu žalovanej zaslal vyjadrenie sťažovateľ, ktorý do pozornosti dáva, že lehota na predpísanie penále je 10 rokov odo dňa splatnosti poistného a príspevkov, za ktoré sa penále predpisuje. Uviedol, že žalovaná popiera svoje vlastné tvrdenia, vzhľadom na to, že na svojom webovom portáli uvádza, že lehota na predpísanie penále je najneskôr 10 rokov od splatnosti poistného, za ktoré sa vystavilo penále.

9. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný [§ 438 ods. 2 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (SSP)] preskúmal kasačnú sťažnosť bez nariadenia pojednávania v súlade s § 455 SSP a dospel k záveru, že rozsudok krajského súdu je potrebné zmeniť.

10. Podľa § 240 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení (v znení účinnom k 02.05.2017) fyzickým osobám a právnickým osobám povinným odvádzať poistné a príspevky na starobné dôchodkové sporenie, ktoré neodvedli poistné a príspevky na starobné dôchodkové sporenie za príslušný kalendárny mesiac včas alebo ich odvedli v nižšej sume, Sociálna poisťovňa predpíše penále vo výške 0,05 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania odo dňa splatnosti poistného a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie do dňa, keď bola dlžná suma poukázaná na účet Sociálnej poisťovne v Štátnej pokladnici, zaplatená v hotovosti, zaplatená exekútorovi alebo do dňa začatia kontroly, ak tento zákon neustanovuje inak.

11. Podľa § 240 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení (v znení účinnom k 02.05.2017) predpísané penále podľa odseku 1 nemôže presiahnuť dlžnú sumu poistného a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie za kontrolované obdobie. Sociálna poisťovňa penále nepredpíše, ak penále za kontrolované obdobie nie je vyššie ako 3,32 eura.

12. Podľa § 240 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení (v znení účinnom k 02.05.2017) sociálna poisťovňa penále nepredpíše, ak ide o nevymáhateľnú pohľadávku podľa osobitného predpisu.

13. Podľa § 293bl ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení účinnom k 02.05.2017) sociálna poisťovňa nepredpíše penále alebo odpustí povinnosť zaplatiť predpísané penále, ktoré sa viaže na dlžné poistné a dlžné príspevky na starobné dôchodkové sporenie podľa osobitného predpisu za obdobie pred 1. januárom 2010 zaplatené najneskôr do 30. apríla 2010.

14. Podľa § 293bl ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení (v znení účinnom k 02.05.2017) pôsobnosť podľa odseku 1 patrí vecne príslušnej pobočke, ktorá rozhoduje o uložení penále podľa § 178 ods. 1 písm. a) deviateho bodu <.

15. Podľa § 203 ods. 2 SSP pri správnej žalobe fyzickej osoby (v sociálnych veciach) nie je správny súd viazaný žalobnými bodmi.

16. Podľa § 199 ods. 1 písm. a) SSP sociálnymi vecami sa na účely tohto zákona rozumie rozhodovanie Sociálnej poisťovne.

17. Podľa § 453 ods. 2 SSP kasačný súd je viazaný sťažnostnými bodmi; to neplatí, ak napadnuté rozhodnutie bolo vydané v konaní, v ktorom krajský súd nebol viazaný žalobnými bodmi. Na dôvody, ktoré účastník konania uviedol až po uplynutí lehoty na podanie kasačnej sťažnosti, kasačný súd neprihliada.

18. Po preštudovaní administratívneho spisu žalovaného a prvostupňového správneho orgánu kasačný súd dospel k názoru, že aj napriek tomu, že námietky sťažovateľa uvedené v kasačnej sťažnosti nie sú dôvodné, preskúmané rozhodnutie rovnako ako prvostupňové rozhodnutie nie je vydané v súlade so zákonom.

19. Ako spornú otázku medzi stranami krajský súd riešil oprávnenie žalovanej predpísať penále za uvedené obdobia napriek tomu, že došlo k oddĺženiu žalobcu a napriek ním vznesenej námietke premlčania. Krajský súd však opomenul skutočnosť, že prvostupňový správny orgán predpísal penále aj za dlžné poistné, za ktoré podľa § 293bl ods. 1 zákona o sociálnom poistení penále predpísať nemal.

20. Prvostupňovým rozhodnutím pobočka Považská Bystrica predpísala žalobcovi penále za obdobie január 2004, marec 2005, december 2005, marec 2006, apríl 2006, máj 2006, jún 2006, júl 2006, august 2006, september 2006, október 2006, november 2006, december 2006, január 2007, február 2007, marec 2007. Z prílohy k prvostupňovému rozhodnutiu vyplýva, že poistné za mesiac január 2004 bolo uhradené 12.05.2004, poistné za mesiac marec 2005 bolo uhradené 13.04.2005, poistné za mesiac december 2005 bolo uhradené 10.01.2006. Vo vzťahu k zvyšku dlžného poistného za obdobie marec 2006 až marec 2007 bolo penále počítané do dňa 24.06.2011 (dátum postúpenia pohľadávky na Slovenskú konsolidačnú a.s.).

21. Z uvedeného je zrejmé, že prvostupňový správny orgán nebol oprávnený predpísať penále za obdobie január 2004, marec 2005 a december 2005, vzhľadom na to, že ide o dlžné poistné a dlžné príspevky na starobné dôchodkové sporenie podľa osobitného predpisu za obdobie pred 1. januárom 2010, ktoré zároveň bolo uhradené pred 30. aprílom 2010. Osobitným predpisom, na ktorý v tejto súvislosti odkazuje ustanovenie § 293bl ods. 1 zákona o sociálnom poistení je zákon č. 43/2004 Z.z.

22. Kasačný súd poukazuje na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn.: 9Sžo/45/2016, v ktorom najvyšší súd uviedol, že „Obdobím na účely § 293bl ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. je podľa názoru odvolacieho súdu kalendárny mesiac, za ktorý sa poistné malo zaplatiť (§142 ods. 1 zákona)“. Skutočnosť, že prvostupňový správny orgán opomenul v čase rozhodovania účinné ustanovenie § 293bl zákona o sociálnom poistení je dôvodom na zrušenie rozhodnutia žalovanej, ktorá tento nedostatok nenapravila ani v odvolacom konaní.

23. Čo sa týka sťažovateľovej námietky týkajúcej sa vzniku pohľadávky na penále, kasačný súd zhodne s názorom krajského súdu uvádza, že pohľadávka na penále vzniká až právoplatnosťou rozhodnutia o predpísaní poistného, preto námietka sťažovateľa, že žalovaný mal svoju pohľadávku prihlásiť do konkurzu nie je dôvodná.

24. V súvislosti s námietkou sťažovateľa týkajúcou sa premlčania práva na predpísanie poistného, kasačný súd uvádza, že žalobca mal možnosť vzniesť námietku premlčania v rámci administratívneho konania, čo neurobil. Tvrdenie, že žalobca tak urobil pri prvom úkone konania nie je opodstatnené, pretože tak spravil až pri prvom úkone súdneho konania a nie administratívneho. Správne orgány nemali možnosť v rámci administratívneho konania zaoberať sa námietkou premlčania, ktorá im nebola žalobcom vznesená do právoplatného skončenia veci žalovanou.

25. Vzhľadom na to, že v sociálnych veciach, ak je žalobcom fyzická osoba, nie je kasačný súd viazaný dôvodmi kasačnej sťažnosti, kasačný súd prihliadol na nedostatky preskúmaného rozhodnutia, ktoré zistil, a rozsudok krajského súdu podľa § 462 ods. 2 SSP zmenil tak, že zrušil preskúmané rozhodnutie žalovanej a vec jej vrátil na ďalšie konanie. V ďalšom konaní žalovaná vo veci opäť rozhodne, právnym názorom kasačného súdu je viazaná (§ 469 SSP).

26. O trovách kasačného konania kasačný súd rozhodol podľa § 467 ods. 1 a 2 SSP v spojení s § 167 ods. 1 SSP, a úspešnému sťažovateľovi priznal právo na náhradu dôvodne vynaložených trov konania.

27. Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.